

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 87g/2024

privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 24 alin. (3), (4), 100 alin. (2), 195 alin. (5) pct. 3), 212 alin. (1), 315 și 415 alin. (3) din Codul de procedură penală

CHIȘINĂU
26 septembrie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dorin Casapu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 15 aprilie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 26 septembrie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 24 alin. (3), (4), 100 alin. (2), 195 alin. (5) pct. 3), 212 alin. (1), 315 și 415 alin. (3) din Codul de procedură penală, ridicată de dl Constantin Ciocanu, în dosarul nr. 1a-2317/2018, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dnii Alexandru Spoială, Igor Mânăscuță și Stelian Teleucă, judecători de la Curtea de Apel Chișinău, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Circumstanțele litigiului principal pot fi rezumate după cum urmează.

4. Prin sentința din 15 noiembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, dl Constantin Ciocanu a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolul 171 alin. (3) lit. a) și b) (*violul*) și de articolele 30, 172 alin. (3) lit. a) și a¹) (*acțiuni violente cu caracter sexual*) din Codul penal. Totodată, prin aceeași sentință, dl Constantin Ciocanu a fost achitat în privința unei acuzații de tentativă de viol.

5. Sentința primei instanțe a fost contestată cu apel în fața Curții de Apel de către procuror și de către dl Constantin Ciocanu.

6. În cadrul procedurii de apel, dl Constantin Ciocanu a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolelor 24 alin. (3), (4), 100 alin. (2), 195 alin. (5) pct. 3), 212 alin. (1), 315 și 415 alin. (3) din Codul de procedură penală.

7. Printr-o încheiere din 25 ianuarie 2024, Curtea de Apel Chișinău a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

„(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

[...]”

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 24

Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică

„(1) Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică.

(2) Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante.

[...]”

Articolul 25

Libertatea individuală și siguranța persoanei

„(1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.

[...]”

(5) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea – în cel mai scurt termen; motivele reținerii și învinuirea se aduc la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.

[...]”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 120

Caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive

„Este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive”

9. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 24

Principiul contradictorialității în procesul penal

„[...]”

(3) Părțile participante la judecarea cauzei au drepturi egale, fiind investite de legea procesuală penală cu posibilități egale pentru susținerea pozițiilor lor. Instanța de judecată pune la baza sentinței numai acele probe la cercetarea cărora părțile au avut acces în egală măsură.

(4) Părțile în procesul penal își aleg poziția, modul și mijloacele de susținere a ei de sine stătător, fiind independente de instanță, de alte organe ori persoane. Instanța de judecată acordă ajutor oricărei părți, la solicitarea acesteia, în condițiile prezentului cod, pentru administrarea probelor necesare.”

Articolul 100

Administrarea probelor

„[...]”

(2) În scopul administrării probelor, apărătorul admis în procesul penal, în modul prevăzut de prezentul cod, este în drept:

1) să solicite și să prezinte obiecte, documente și informații necesare pentru acordarea asistenței juridice, inclusiv să poarte convorbiri cu persoane fizice dacă acestea sunt de acord să fie audiate în modul stabilit de lege;

2) să solicite certificate, caracteristici și alte documente din diverse organe și instituții competente, în modul stabilit;

3) în interesul asistenței juridice, să solicite, cu consimțământul persoanei pe care o apără, opinia specialistului pentru explicarea chestiunilor care necesită cunoștințe speciale.

[...]”

Articolul 195

Înlocuirea, revocarea sau încetarea de drept a măsurii preventive

„[...]”

(5) Măsura preventivă încetează de drept:

[...]

3) în caz de punere în executare a sentinței de condamnare.

[...].”

Articolul 212 Confidențialitatea urmăririi penale

„(1) Materialele urmăririi penale nu pot fi date publicității decât cu autorizația persoanei care efectuează urmărirea penală și numai în măsura în care ea consideră că aceasta este posibil, cu respectarea prezumției de nevinovăție, și ca să nu fie afectate interesele altor persoane și ale desfășurării urmăririi penale în condițiile Legii nr.133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

[...].”

Articolul 315 Egalitatea în drepturi a părților în fața instanței

„Procurorul, partea vătămată, partea civilă, apărătorul, inculpatul, partea civilmente responsabilă și reprezentanții lor beneficiază de drepturi egale în fața instanței de judecată în ce privește administrarea probelor, participarea la cercetarea acestora și formularea cererilor și demersurilor.”

Articolul 415 Decizia instanței de apel

„[...]

(3) Decizia instanței de apel este susceptibilă de a fi pusă în executare din momentul adoptării.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. Autorul sesizării menționează că normele contestate nu sunt clare și previzibile, pentru că lasă loc de interpretări abuzive și unilaterale din partea organelor de urmărire penală și a instanțelor de judecată, permițând punerea în executare a sentințelor nedefinitive și impunându-i persoanei să-și demonstreze nevinovăția.

11. Totodată, autorul sesizării consideră că prevederile contestate nu asigură respectarea eficientă a principiilor prezumției de nevinovăție și contradictorialității, deoarece plasează partea acuzării într-o poziție mai avantajoasă în raport cu partea apărării, contrar altor prevederi din Codul de procedură penală.

12. În opinia autorului sesizării, prevederile contestate contravin articolelor 1 alineatul (3), 4, 7, 8 alineatul (1), 16, 20, 21, 23 alineatul (2), 24 alineatele (1) și (2), 25 alineatele (1) și (5), 26 alineatele (1) și (2), 54, 116 și 120 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolele 24 alin. (3), (4), 100 alin. (2), 195 alin. (5) pct. 3), 212 alin. (1), 315 și 415 alin. (3) din Codul de procedură penală.

17. Curtea constată că articolele 195 alin. (5) pct. 3), 212 alin. (1) și 315 din Codul de procedură penală au constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate, însă din perspectiva altor critici de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 83 din 6 septembrie 2017; DCC nr. 15 din 9 februarie 2018; HCC nr. 31 din 29 noiembrie 2018; DCC nr. 21 din 27 februarie 2020; HCC nr. 12 din 6 aprilie 2021; DCC nr. 66 din 18 mai 2021; DCC nr. 129 din 13 septembrie 2022 și DCC nr. 1 din 12 ianuarie 2023). Totodată, Curtea constată că articolele 24 alineatele (3) și (4), 100 alin. (2) și 415 alin. (3) din Codul de procedură penală nu au făcut anterior obiect al controlului constituționalității.

18. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală care se examinează în procedura apelului. Curtea admite că instanța de judecată ar putea ține cont de prevederile contestate în procesul analizei caracterului echitabil al procedurii penale în ansamblu.

19. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 30 din 16 martie 2023, § 17).

20. Autorul excepției a susținut că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alineatul (3) (*preeminența dreptului*), 4 (*drepturile și libertățile omului*), 7 (*Constituția, Lege Supremă*), 8 alineatul (1) (*respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale*), 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 21 (*prezumția nevinovăției*), 23 alineatul (2) (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 24 alineatele (1) și (2) (*dreptul la viață și la integritate fizică și psihică*), 25 alineatele (1) și (5) (*libertatea individuală și siguranța persoanei*), 26 alineatele (1) și (2) (*dreptul la apărare*), 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*), 116 (*statutul judecătorilor*) și 120 (*caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive*) din Constituție.

21. Referitor la incidența articolelor menționate, Curtea notează că autorul excepției nu a motivat caracterul contradictoriu al dispozițiilor contestate cu prevederile acestor norme constituționale. Curtea subliniază că simpla enumerare a unor articole din Constituție, precum și preluarea unor considerente din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în lipsa unei argumentări proprii nu reprezintă critici veritabile de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 114 din 26 septembrie 2023, § 16; DCC nr. 195 din 21 decembrie 2023, § 27). Dacă ar proceda la examinarea unei asemenea excepții de neconstituționalitate, Curtea l-ar substitui pe

autorul acesteia la formularea criticilor, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu (a se vedea DCC nr. 93 din 1 august 2023, § 23).

22. Curtea mai observă că sub aparența unor critici referitoare la neclaritatea și neconstituționalitatea prevederilor contestate autorul sesizării își exprimă de fapt dezacordul cu modul în care aceste prevederi sunt interpretate și aplicate în practica organelor de urmărire penală și a instanțelor de judecată. Curtea reiterează că aspectele legate de interpretarea și de aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 129 din 10 octombrie 2023, § 27; DCC nr. 176 din 12 decembrie 2023, § 24).

23. Totodată, autorul excepției pretinde că există neconcordanțe între normele contestate și alte prevederi din Codul de procedură penală. În acest sens, Curtea reiterează că o pretinsă incompatibilitate sau neconcordanță între două sau mai multe norme infraconstituționale cuprinse în acte normative distincte sau în același act normativ nu constituie o problemă de constituționalitate, ci una de aplicare a legii. Rezolvarea ei îi revine instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 72 din 16 iunie 2022, § 25).

24. Prin urmare, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 24 alin. (3), (4), 100 alin. (2), 195 alin. (5) pct. 3), 212 alin. (1), 315 și 415 alin. (3) din Codul de procedură penală, ridicată de dl Constantin Ciocanu, în dosarul nr. 1a-2317/2018, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 26 septembrie 2024

DCC nr. 117

Dosarul nr. 87g/2024